

FORUM
ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH
WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

XIII FORUM ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Bydgoszcz, 26 czerwca 2012 roku

KUJAWSKO-POMORSKA
**FEDERACJA
ORGANIZACJI
POZARZĄDOWYCH**

ul. Mostowa 27, 87-100 Toruń, Tel. 56 652 23 56,
www.federacja-ngo.pl

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

XIII Forum Organizacji Pozarządowych
Województwa Kujawsko-Pomorskiego
jest finansowane ze środków
Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA
KUJAWSKO-POMORSKIEGO
Piotr Calbecki

Honorowy patronat Marszałka
Województwa Kujawsko-Pomorskiego

FORUM
ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH
WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

KONTROLA W NGO

Bydgoszcz, 26 czerwca 2012 roku

KUJAWSKO-POMORSKA
**FEDERACJA
ORGANIZACJI
POZARZĄDOWYCH**

ul. Mostowa 27, 87-100 Toruń, Tel. 56 652 23 56,
www.federacja-ngo.pl

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

XIII Forum Organizacji Pozarządowych
Województwa Kujawsko-Pomorskiego
jest finansowane ze środków
Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA
KUJAWSKO-POMORSKIEGO
Piotr Calbecki

Honorowy patronat Marszałka
Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Kontrola w NGO

Kontrola

jest to działalność polegająca na porównaniu stanu obowiązującego (postulowanego, wyznaczonego) ze stanem faktycznym (wykonanym), który organ kontrolujący ustalił.

Nadzór

jest pojęciem szerszym od pojęcia kontroli i obejmuje również czynną ingerencję w działalność jednostki kontrolowanej, dokonywaną w ramach prawa, prawo korygowania działalności organu nadzorowanego; towarzyszy temu współodpowiedzialność za stan wykonany ze strony organu nadzorującego

Organy kontroli

- Państwowa Inspekcja Pracy
- Inspekcja Sanitarna
- Prokuratura
- Urzędy kontroli skarbowej
- Najwyższa Izba Kontroli
- Regionalna Izba Obrachunkowa
- Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych
- Generalny Inspektor Informacji Finansowej
- Instytucje Zarządzające

Państwowa Inspekcja Pracy

organ powołany do sprawowania kontroli przestrzegania prawa pracy, w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także przepisów dotyczących legalności zatrudnienia.

Szczegółowo zadania PIP zostały opisane w art. 10 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy, natomiast zakres podmiotów podlegających kontroli w art. 13 ustawy.

PIP podlegają m.in.:

- organizacje, które zatrudniają pracowników,
- organizacje, na rzecz których świadczona jest praca na podstawie umów cywilnoprawnych, wolontariackich, w zakresie przestrzegania bezpieczeństwa i higieny pracy oraz kontroli legalności zatrudnienia

Państwowa Inspekcja Pracy

Formalności związane z pracą wolontariuszy

Statut wolontariusza został uregulowany w ustawie z 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U.2003 Nr 96,poz.873 ze zm.).

- Świadczenia wolontariuszy są wykonywane na podstawie porozumienia określającego zakres, sposób i czas współpracy z korzystającym.
- Jeżeli świadczenie wolontariusza wykonywane jest przez okres dłuższy niż 30 dni, porozumienie powinno być sporządzone na piśmie.
- Porozumienie powinno zawierać postanowienie o możliwości jego rozwiązania.
- Na żądanie wolontariusza korzystający jest obowiązany potwierdzić na piśmie treść porozumienia, a także wydać pisemne zaświadczenie o wykonaniu świadczeń przez wolontariusza, w tym o zakresie wykonywanych świadczeń.
- Na prośbę wolontariusza korzystający może przedłożyć pisemną opinię o wykonaniu świadczeń przez wolontariusza.

Państwowa Inspekcja Pracy

Obowiązki spoczywające organizacji (tzw. korzystającym)

- Informować wolontariusza o przysługujących mu prawach i ciążących obowiązkach oraz zapewnić dostępność tych informacji.
- Informować wolontariusza o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami.
- Zapewnić wolontariuszowi, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, bezpieczne i higieniczne warunki wykonywania przez niego świadczeń, w tym - w zależności od rodzaju świadczeń i zagrożeń związanych z ich wykonywaniem - odpowiednie środki ochrony indywidualnej.
- Pokrywać, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, koszty podróży służbowych i diet.

Państwowa Inspekcja Pracy

Uprawnienia i obowiązki spoczywające na organizacji

- Organizacja może pokrywać, na zasadach dotyczących pracowników także inne niezbędne koszty ponoszone przez wolontariusza.
- Organizacja może również pokrywać koszty szkoleń wolontariuszy w zakresie wykonywanych przez nich świadczeń.
- Wolontariuszowi mogą przysługiwać świadczenia zdrowotne na zasadach przewidzianych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
- Wolontariuszowi, który wykonuje świadczenia przez okres nie dłuższy niż 30 dni, korzystający zobowiązany jest zapewnić ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków.

Wzór - [Porozumienie z wolontariuszem.doc](#)

Państwowa Inspekcja Pracy

W wyniku ustaleń dokonanych w toku kontroli właściwy inspektor pracy:

- 1) wydaje decyzje,
- 2) kieruje wystąpieniami i wydaje polecenia,
- 3) wnosi powództwa oraz wstępuje do prowadzonych postępowań,
- 4) podejmuje inne działania, jeżeli prawo lub obowiązek ich podjęcia wynika z odrębnych przepisów.

Od decyzji inspektora pracy wydanej w formie pisemnej podmiotowi kontrolowanemu przysługuje odwołanie do okręgowego inspektora pracy.

Odwołanie wnosi się w terminie 7 dni od daty otrzymania decyzji

Inspekcja Sanitarna

działa w oparciu o ustawę z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej

Została powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, w szczególności poprzez sprawowanie kontroli i nadzoru nad warunkami higieny pracy w zakładach pracy, higieny wypoczynku i rekreacji, warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów powszechnego użytku.

Do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne.

Prokuratura

działa na podstawie ustawy z dnia 20 czerwca 1885 r. o prokuraturze.

Zadaniem prokuratury jest strzeżenie praworządności oraz nadzór nad ściganiem przestępstw.

Zadania należące do zakresu prokuratury wykonywane są przez prowadzenie i nadzorowanie postępowania przygotowawczego w sprawach karnych, wnoszenie aktów oskarżenia i popieranie ich przed sądem, wytaczanie powództw w sprawach cywilnych, zaskarżanie niezgodnych z prawem decyzji administracyjnych.

W ramach prowadzonych postępowań karnych prokuratorzy posiadają szerokie uprawnienia między innymi do wzywania świadków, zarządzania zatrzymaniami podejrzanych, zarządzania przeszukania, zatrzymania (odebrania) rzeczy.

Urzędy kontroli skarbowej

działają na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej i obok ministerstwa finansów są jednostkami organizacyjnymi kontroli skarbowej.

Kontrola skarbową to kontrola wykonywana w imieniu państwa w celu:

- ochrony interesów i praw majątkowych Skarbu Państwa
- zapewnienia skuteczności wykonywania zobowiązań podatkowych i innych należności stanowiących dochód budżetu państwa lub państwowych funduszy celowych
- badania zgodności z prawem gospodarowania mieniem państwowych osób prawnych,
- przeciwdziałanie i zwalczanie naruszeń prawa, obowiązującego w zakresie obrotu towarowego z zagranicą i obrotu towarami przywożonymi z zagranicy,
- zapobieganie i ujawnianie przestępstw określonych w art. 228-231 kodeksu karnego (łapownictwo i nadużycie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków) wśród osób zatrudnionych lub pełniących służbę w jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Finansów.

Urzędy kontroli skarbowej

Przeprowadzanie kontroli podatkowych m.in. przez urzędy skarbowe reguluje Ustawa z dn. 29 sierpnia 1997 r. ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r., Nr 8, poz. 60 z późn. zm.). Jej celem jest sprawdzenie, czy podatnik (organizacja) wywiązuje się z obowiązków wynikających z przepisów prawa podatkowego.

Do zakresu kontroli skarbowej należy m.in. :

- 1) kontrola rzetelności deklarowanych podstaw opodatkowania oraz prawidłowości obliczania i wpłacania podatków stanowiących dochód budżetu państwa, a także innych należności pieniężnych budżetu państwa lub państwowych funduszy celowych;
- 2) ujawnianie i kontrola niezgłoszonej do opodatkowania działalności gospodarczej;
- 3) kontrola źródeł pochodzenia majątku oraz przychodów niezajdujących pokrycia w ujawnionych źródłach lub pochodzących ze źródeł nieujawnionych;

Urzędy kontroli skarbowej

Do zakresu kontroli skarbowej należy m.in. (c.d.):

- 4) kontrola celowości i zgodności z prawem gospodarowania środkami publicznymi oraz środkami pochodzącymi z Unii Europejskiej i międzynarodowych instytucji finansowych, z wyłączeniem kontroli celowości wykorzystania środków zaliczanych do dochodów własnych i subwencji ogólnej jednostki samorządu terytorialnego;
- 5) kontrola wywiązywania się z warunków finansowania pomocy ze środków, o których mowa w pkt 4;
- 6) kontrola prawidłowości przekazywania środków własnych do budżetu Unii Europejskiej,
- 7) audyt gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegającymi zwrotowi środkami z innych źródeł zagranicznych, w tym certyfikacja i wydawanie deklaracji zamknięcia, zwany dalej „audytem”;
- 8) badanie wykorzystania mienia otrzymanego od Skarbu Państwa w celu realizacji zadań publicznych oraz prawidłowości prywatyzacji mienia Skarbu Państwa

W ramach kontroli skarbowej prowadzonej w zakresie, o którym mowa w pkt 1-3, kontrola może obejmować również rozpoznawanie, wykrywanie, zapobieganie i zwalczanie przestępstw i wykroczeń przeciwko prawom własności intelektualnej.

Urzędy kontroli skarbowej

Audyt obejmuje sprawdzenie:

- 1) skuteczności funkcjonowania systemów zarządzania i kontroli;
- 2) prawidłowości rachunków;
- 3) prawidłowości i zgodności z prawem wydatków;
- 4) wywiązywania się z warunków finansowania pomocy.

Audyt jest przeprowadzany w:

- 1) instytucjach zarządzających, certyfikujących, pośredniczących, wdrażających, instytucji płatniczej, podmiotach zaangażowanych w realizację wspólnych programów finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz agencjach płatniczych, o których mowa w odrębnych przepisach,
- 2) podmiotach i jednostkach organizacyjnych wydatkujących, przekazujących i otrzymujących środki, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 7,
- 3) podmiotach i jednostkach obowiązanych do wywiązywania się z warunków, o których mowa w ust. 1 pkt 4

Urzędy kontroli skarbowej

Polityka rachunkowości

to zasady finansowe, według których prowadzone są księgi rachunkowe, które zgodnie z ustawą o rachunkowości powinna mieć każda organizacja pozarządowa.

Politykę rachunkowości:

- opracowuje księgowy wspólnie z zarządem lub osobą odpowiedzialną za zarządzanie finansami w organizacji,
- opracowanie polityki rachunkowości może być zlecone na zewnątrz,
- powinny być zgodne z wymaganiami ustawy oraz uwzględniać specyfikę działalności organizacji,
- powinna być przyjęta przez zarząd - za politykę rachunkowości organizacji odpowiedzialność ponosi zarząd, który przyjmuje ten dokument na podstawie uchwały.

Urzędy kontroli skarbowej

Zasady polityki rachunkowości określają m.in.:

- sposób obiegu, przechowywania i archiwizacji dokumentacji finansowej,
- sposób amortyzowania środków trwałych,
- informacje o sposobie księgowania kosztów przynależących do roku poprzedniego, a realizowanych w roku następnym,
- jaki jest rok obrotowy i jego okresy sprawozdawcze;
- podział kosztów na działalność programową i administracyjną;
- dokumentowanie operacji dowodami księgowymi;
- sposób inwentaryzacji;
- sposób prowadzenia ksiąg rachunkowych (wykaz kont księgi głównej oraz ewidencji analitycznej czyli plan kont);
- zasady wyceny aktywów i pasywów oraz ustalenia wyniku finansowego;
- opis systemu przetwarzania danych (przy korzystaniu z systemów komputerowych) oraz system zabezpieczania dokumentów,
- powinna zostać także wskazana osoba odpowiedzialna za przestrzeganie wszystkich procedur określonych w polityce rachunkowej.

Każda zmiana zasad powinna znaleźć się w aneksie, podpisanym przez osoby do tego upoważnione.

Najwyższa Izba Kontroli

jest naczelnym organem kontroli państwowej (ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli)

NIK kontroluje głównie działalność administracji rządowej i samorządowej, jednakże uprawniona jest również do kontroli organizacji pozarządowych, w zakresie, w jakim wykorzystują one majątek lub środki państwowe lub komunalne oraz wywiązują się z zobowiązań finansowych na rzecz państwa, w szczególności:

- 1) wykonują zadania zlecone lub powierzone przez państwo lub samorząd terytorialny;
- 2) organizują lub wykonują prace interwencyjne albo roboty publiczne;
- 3) działają z udziałem państwa lub samorządu terytorialnego, korzystają z mienia państwowego lub samorządowego, w tym także ze środków przyznanych na podstawie umów międzynarodowych;
- 4) udzielają lub korzystają z pomocy publicznej podlegającej monitorowaniu w rozumieniu odrębnych przepisów;
- 5) wywiązują się z zobowiązań, do których stosuje się przepisy ustawy z 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, z innych należności budżetowych, gospodarki pozabudżetowej i państwowych funduszy celowych oraz świadczeń pieniężnych na rzecz państwa wynikających ze stosunków cywilnoprawnych.

Regionalna Izba Obrachunkowa

RIO działają na podstawie ustawy z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych

RIO to państwowe organy nadzoru i kontroli gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego.

Uprawnione są również do kontroli organizacji pozarządowych w zakresie wykorzystywania przez nie dotacji przyznanych z budżetu jednostek samorządu terytorialnego (na wniosek jednostek samorządu terytorialnego lub ich związków)

Informację o stwierdzonych nieprawidłowościach w zakresie danych dotyczących naliczania subwencji i rozliczeń dotacji celowych prezes izby przekazuje organom dokonującym podziału tych środków.

GIODO

Ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych

Założenia:

- każdy ma prawo do ochrony dotyczących go danych osobowych,
- przetwarzanie danych osobowych może mieć miejsce ze względu na dobro publiczne, dobro osoby, której dane dotyczą, lub dobro osób trzecich w zakresie i trybie określonym ustawą.

Ustawa określa zasady postępowania przy przetwarzaniu danych osobowych oraz prawa osób fizycznych, których dane osobowe są lub mogą być przetwarzane w zbiorach danych.

Ustawę stosuje się do przetwarzania danych osobowych:

- 1) w kartotekach, skorowidzach, księgach, wykazach i w innych zbiorach ewidencyjnych,
- 2) w systemach informatycznych, także w przypadku przetwarzania danych poza zbiorem danych.

W odniesieniu do zbiorów danych osobowych sporządzanych doraźnie, wyłącznie ze względów technicznych, szkoleniowych lub w związku z dydaktyką w szkołach wyższych, a po ich wykorzystaniu niezwłocznie usuwanych albo poddanych anonimizacji, mają zastosowanie jedynie przepisy dotyczące zabezpieczania danych osobowych.

GIODO

dane osobowe - wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej.

Osobą możliwą do zidentyfikowania jest osoba, której tożsamość można określić bezpośrednio lub pośrednio, w szczególności przez powołanie się na numer identyfikacyjny albo jeden lub kilka specyficznych czynników określających jej cechy fizyczne, fizjologiczne, umysłowe, ekonomiczne, kulturowe lub społeczne. (Informacji nie uważa się za umożliwiającą określenie tożsamości osoby, jeżeli wymagałoby to nadmiernych kosztów, czasu lub działań).

przetwarzanie danych - to jakiegokolwiek operacje wykonywane na danych osobowych, takie jak zbieranie, utrwalanie, przechowywanie, opracowywanie, zmienianie, udostępnianie i usuwanie, a zwłaszcza te, które wykonuje się w systemach informatycznych

GIODO

system informatyczny - zespół współpracujących ze sobą urządzeń, programów, procedur przetwarzania informacji i narzędzi programowych zastosowanych w celu przetwarzania danych,

zabezpieczenie danych w systemie informatycznym - to wdrożenie i eksploatacja stosownych środków technicznych i organizacyjnych zapewniających ochronę danych przed ich nieuprawnionym przetwarzaniem,

administrator danych - organ, jednostkę organizacyjną, podmiot lub osobę, decydującą o celach i środkach przetwarzania danych osobowych,

zgoda osoby, której dane dotyczą - oświadczenie woli, którego treścią jest zgoda na przetwarzanie danych osobowych tego, kto składa oświadczenie; zgoda nie może być domniemana lub dorozumiana z oświadczenia woli o innej treści; zgoda może być odwołana w każdym czasie,

odbiorca danych - każdy, komu udostępnia się dane osobowe, z wyłączeniem m.in.:

- a) osoby, której dane dotyczą,
- b) osoby upoważnionej do przetwarzania danych,
- e) organów państwowych lub organów samorządu terytorialnego, którym dane są udostępniane w związku z prowadzonym postępowaniem,

GIODO

Do zadań Generalnego Inspektora w szczególności należy:

- 1) kontrola zgodności przetwarzania danych z przepisami o ochronie danych osobowych,
- 2) wydawanie decyzji administracyjnych i rozpatrywanie skarg w sprawach wykonania przepisów o ochronie danych osobowych,
- 3) zapewnienie wykonania przez zobowiązanych obowiązków o charakterze niepieniężnym wynikających z decyzji, o których mowa w pkt 2, przez stosowanie środków egzekucyjnych przewidzianych w ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji,
- 4) prowadzenie rejestru zbiorów danych oraz udzielanie informacji o zarejestrowanych zbiorach,

GIODO

Kto przetwarza w zbiorze dane osobowe, choć ich przetwarzanie nie jest dopuszczalne albo do których przetwarzania nie jest uprawniony, **podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2 (dane wrażliwe – 3 lata).**

Kto administrując zbiorem danych lub będąc obowiązany do ochrony danych osobowych udostępnia je lub umożliwia dostęp do nich osobom nieupoważnionym, **podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.**

Kto administrując danymi narusza choćby nieumyślnie obowiązek zabezpieczenia ich przed zabraniem przez osobę nieuprawnioną, uszkodzeniem lub zniszczeniem, **podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.**

Kto będąc do tego obowiązany nie zgłasza do rejestracji zbioru danych, **podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.**

Kto administrując zbiorem danych nie dopełnia obowiązku poinformowania osoby, której dane dotyczą, o jej prawach lub przekazania tej osobie informacji umożliwiających korzystanie z praw przyznanych jej w niniejszej ustawie, **podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.**

GIODO

Przetwarzanie danych jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy – zasada podstawowa – osoba, której dane dotyczą, wyrazi na to zgodę (chyba że chodzi o usunięcie dotyczących jej danych).

W przypadku zbierania danych osobowych od osoby, której one dotyczą, administrator danych jest obowiązany poinformować tę osobę o:

- 1) adresie swojej siedziby i pełnej nazwie, a w przypadku gdy administratorem danych jest osoba fizyczna - o miejscu swojego zamieszkania oraz imieniu i nazwisku,
- 2) celu zbierania danych, a w szczególności o znanych mu w czasie udzielania informacji lub przewidywanych odbiorcach lub kategoriach odbiorców danych,
- 3) prawie dostępu do treści swoich danych oraz ich poprawiania,
- 4) dobrowolności albo obowiązku podania danych, a jeżeli taki obowiązek istnieje, o jego podstawie prawnej.

GIODO

Administrator danych jest obowiązany:

- zastosować środki techniczne i organizacyjne zapewniające ochronę przetwarzanych danych osobowych odpowiednią do zagrożeń oraz kategorii danych objętych ochroną, a w szczególności powinien zabezpieczyć dane przed ich udostępnieniem osobom nieupoważnionym, zabraniami przez osobę nieuprawnioną, przetwarzaniem z naruszeniem ustawy oraz zmianą, utratą, uszkodzeniem lub zniszczeniem.
- prowadzić dokumentację opisującą sposób przetwarzania danych oraz środki, o których mowa powyżej,
- wyznaczyć administratora bezpieczeństwa informacji, nadzorującego przestrzeganie zasad ochrony, chyba że sam wykonuje te czynności.

GIODO

- zapewnić kontrolę nad tym, jakie dane osobowe, kiedy i przez kogo zostały do zbioru wprowadzone oraz komu są przekazywane,
- prowadzi ewidencję osób upoważnionych do ich przetwarzania, która powinna zawierać:

- 1) imię i nazwisko osoby upoważnionej,
- 2) datę nadania i ustania oraz zakres upoważnienia do przetwarzania danych osobowych,
- 3) identyfikator, jeżeli dane są przetwarzane w systemie informatycznym.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentacji przetwarzania danych osobowych oraz warunków technicznych i organizacyjnych, jakim powinny odpowiadać urządzenia i systemy informatyczne służące do przetwarzania danych osobowych

[\(rozporz w sprawie ochrony danych osobowych.doc, polityka bezp.3 - wzór.pdf, Instrukcja zarządzania - izsn.doc, instrukcja w sprawie ochrony danych.doc\)](#)

Generalny Inspektor Informacji Finansowej

Ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu(t.j.: Dz. U. 2010 r. Nr 46 poz. 276)

Ustawa określa zasady oraz tryb przeciwdziałania praniu pieniędzy, przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu, stosowania szczególnych środków ograniczających przeciwko osobom, grupom i podmiotom oraz obowiązki podmiotów uczestniczących w obrocie finansowym w zakresie gromadzenia i przekazywania informacji.

Ileokroć w ustawie jest mowa o instytucji obowiązanej - rozumie się przez to, m.in.:

- **fundacje,**
- **stowarzyszenia posiadające osobowość prawną,** utworzone na podstawie ustawy z 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach oraz przyjmujące płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 15 000 euro, również w drodze więcej niż jednej operacji.

Generalny Inspektor Informacji Finansowej

Instytucje obowiązane wprowadzają w formie pisemnej wewnętrzną procedurę w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Wewnętrzna procedura, o której mowa, powinna w szczególności zawierać :

- określenie sposobu wykonania środków bezpieczeństwa finansowego, rejestracji transakcji,
- sposobu analizy i oceny ryzyka,
- przekazywania informacji o transakcjach Generalnemu Inspektorowi, procedury wstrzymania transakcji, blokady rachunku i zamrożenia wartości majątkowych, sposób przyjmowania oświadczeń, o których mowa w art. 9e ust. 5, o ile są przyjmowane, oraz sposób przechowywania informacji.

[procedura bezpieczeństwa finansowego.pdf](#)

Generalny Inspektor Informacji Finansowej

Fundacja – nawet jeśli nie dokonuje i nie zamierza dokonywać transakcji podlegających rejestracji, to nadal w rozumieniu tej ustawy jest instytucją obowiązaną. W związku z tym każda fundacja musi:

- wyznaczyć osobę odpowiedzialną za realizację wynikających z ustawy obowiązków,
- wprowadzić wewnętrzną procedurę dotyczącą realizacji tychże obowiązków,
- zawiadamiać Generalnego Inspektora Finansowego o transakcjach wskazanych w ustawie,
- posiadać rejestr transakcji,
- szkolić pracowników, a także
- prowadzić analizy oceny ryzyka.

Stowarzyszenia - z dosłownego brzmienia przepisu art. 2 pkt.1 wynika, że aby ustawa znalazła zastosowanie, podmiot musi być zarówno stowarzyszeniem w rozumieniu ustawy o stowarzyszeniach, jak również przyjmować w gotówce płatności w kwocie wyższej niż 15 tys. EURO. Wydaje się zatem, że akurat w przypadku stowarzyszeń odpowiednie postanowienie w statucie stanowiące, iż nie przyjmuje ono płatności w gotówce powyżej 15 tys. EUR, wystarczy, aby zwolnić taki podmiot z obowiązków nałożonych przez ustawę.

Instytucja Zarządzająca

art. 35 e ustawy – Zasady prowadzenia polityki rozwoju

Beneficjent jest obowiązany poddać się kontroli w zakresie prawidłowości realizacji projektu, przeprowadzanej przez:

- instytucję zarządzającą,
- instytucję pośredniczącą,
- instytucję wdrażającą,
- instytucję certyfikującą,
- instytucję audytową,
- przedstawicieli Komisji Europejskiej oraz
- inne instytucje uprawnione do przeprowadzenia kontroli na podstawie odrębnych przepisów.

Kontrole mogą być przeprowadzane w każdym czasie od dnia otrzymania informacji o wyłonieniu projektu do dofinansowania do dnia upływu 3 lat od zamknięcia programu operacyjnego lub do dnia upływu 3 lat następujących po roku, w którym dokonano częściowego zamknięcia programu operacyjnego.

Instytucja Zarządzająca

Art. 207 ustawy o finansach publicznych

W przypadku gdy środki przeznaczone na realizację programów finansowanych z udziałem środków europejskich są:

- 1) wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem,
- 2) wykorzystane z naruszeniem procedur, określonych w umowie międzynarodowej lub innych obowiązujących przy ich wykorzystaniu.
- 3) pobrane nienależnie lub w nadmiernej wysokości

- podlegają zwrotowi przez beneficjenta wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, liczonymi od dnia przekazania środków, w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji, na wskazany w tej decyzji rachunek bankowy.

Zwrot środków może zostać dokonany przez pomniejszenie kolejnej płatności na rzecz beneficjenta o kwotę podlegającą zwrotowi.

Instytucja Zarządzająca

W przypadku, gdy środki podlegają zwrotowi, beneficjent zostaje wykluczony z możliwości otrzymania środków, o których mowa w ust. 1, jeżeli:

- 1) otrzymał płatność na podstawie przedstawionych jako autentyczne dokumentów podrobionych lub przerobionych lub dokumentów potwierdzających nieprawdę lub
- 2) na skutek okoliczności leżących po stronie beneficjenta nie zrealizował pełnego zakresu rzeczowego projektu w przypadku projektów infrastrukturalnych lub nie zrealizował celu projektu, lub
- 3) nie zwrócił środków w terminie, o którym mowa w ust. 1, lub
- 4) okoliczności, o których mowa w ust. 1, wystąpiły wskutek popełnienia przestępstwa przez beneficjenta, partnera, podmiot upoważniony do dokonywania wydatków, a w przypadku gdy podmioty te nie są osobami fizycznymi - osobę uprawnioną do wykonywania w ramach projektu czynności w imieniu beneficjenta, przy czym fakt popełnienia przestępstwa przez wyżej wymienione podmioty został potwierdzony prawomocnym wyrokiem sądowym.

Okres wykluczenia, o którym mowa, rozpoczyna się od dnia, kiedy decyzja, o zwrocie, stała się ostateczna, zaś kończy się z upływem trzech lat od dnia dokonania zwrotu tych środków.

Instytucja Zarządzająca

W przypadku stwierdzenia okoliczności, o których mowa w art. 207 ust. 1, instytucja, która podpisała umowę z beneficjentem, wzywa go do:

- 1) zwrotu środków lub
 - 2) do wyrażenia zgody na pomniejszenie kolejnych płatności, o którym mowa w ust. 2,
- w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania.

Po bezskutecznym upływie terminu wydaje decyzję określającą kwotę przypadającą do zwrotu i termin, od którego nalicza się odsetki, oraz sposób zwrotu środków.

Od decyzji wydanej przez instytucję pośredniczącą lub instytucję wdrażającą, beneficjent może złożyć odwołanie do właściwej instytucji zarządzającej; w przypadku wydania decyzji w pierwszej instancji przez instytucję zarządzającą beneficjent może zwrócić się do tej instytucji z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Nadzór i kontrola

Nadzór i kontrolę nad NGO sprawują:

I. Organy administracji rządowej i samorządowej

Wobec fundacji :

- a) minister - właściwy ze względu na zakres działania i cele fundacji
- b) starosta/ prezydent miasta na prawach powiatu - właściwy ze względu na siedzibę fundacji

Wobec stowarzyszeń -

- a) starosta/ prezydent miasta na prawach powiatu - właściwy ze względu na siedzibę fundacji
- b) wojewoda - w stosunku do stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego

II. sąd

Kontrola i nadzór ministra wobec fundacji

Właściwość organu administracji –

określa statut, który prawie zawsze wskazuje ministra, a jeżeli wskazania takiego nie ma, właściwego ministra powinien wyznaczyć sąd, umieszczając stosowny zapis w rejestrze fundacji.

Fundacje korzystające ze środków publicznych i prowadzące działalność na terenie całego kraju podlegają również nadzorowi starostów powiatów, na terenie których prowadzą działalność (art. 15a).

Organ nadzoru ma możliwość przeprowadzenia kontroli. Kontrola ministra/starosty powinna ograniczyć się do zakresu:

- zgodności są z prawem i statutem
- zgodności są z celem, dla którego fundacja została ustanowiona.

Kontrola i nadzór ministra wobec fundacji

Kontrola ministra/także starosty polega na:

1. badaniu sprawozdań, które fundacja zobowiązana jest przysyłać corocznie do ministra (art. 12 ust. 2 ustawy o fundacjach).

Sprawozdanie z działalności fundacji za dany rok kalendarzowy należy złożyć do końca roku kalendarzowego następującego po roku sprawozdawczym, czyli np. za rok 2011 należy je złożyć do końca 2012 r., choć ministerstwa czasem żądają sprawozdań w terminie do 31 marca danego roku.

Wzór tego sprawozdania określił Minister Sprawiedliwości w rozporządzeniu z dnia 8 maja 2001 r. w sprawie ramowego zakresu sprawozdań składanych przez fundacje ([rozporządzenie w sprawie sprawozdawczości w fundacjach.doc](#))

2. uprawnieniu do żądania udzielania niezbędnych wyjaśnień

w zakresie braków sprawozdania, gdy nie zawiera ono danych wymaganych przepisami lub gdy trzeba te dane uzupełnić.

Brak sankcji w przypadku odmowy, ale jeżeli minister lub starosta nie otrzymają od nas żadnych informacji, prześlą sprawę sądowi.

Kontrola i nadzór ministra wobec fundacji

Środki nadzorcze ministra/starosty

- wyznaczyć odpowiedni termin do usunięcia uchybień w działalności zarządu,
- żądać dokonania w wyznaczonym terminie zmiany zarządu fundacji,
- po bezskutecznym upływie terminu albo w razie dalszego uporczywego działania zarządu fundacji w sposób niezgodny z prawem, statutem lub celem fundacji, minister lub starosta może wystąpić do sądu o zastosowanie dalszych, ostrzejszych środków (zawieszenie zarządu i wyznaczenie zarządcy przymusowego).

Środki nadzorcze sądu

- może wstrzymać wykonywanie uchwał, które pozostają w sprzeczności z celami fundacji, postanowieniami statutu lub innymi przepisami prawa, do czasu rozstrzygnięcia sprawy,
- może zawiesić zarząd fundacji i wyznaczyć zarządcę przymusowego.

Kontrola i nadzór ministra wobec fundacji

Sprawozdanie merytoryczne powinno wykazać zgodności działań z celami statutowymi organizacji i zakresem statutowych sposobów realizacji tych celów.

Coroczny obowiązek sprawozdawczy z działalności merytorycznej mają:

- fundacje,
- organizacje pożytku publicznego.

Nie ma jednego obowiązującego wszystkie organizacje (nie będące opp) wzoru sprawozdania merytorycznego. Fundacje oraz stowarzyszenia przygotowują sprawozdanie w oparciu o zapisy Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ramowego zakresu sprawozdania z działalności fundacji. [Zakres - Jakie informacje musi zawierać sprawozdanie merytoryczne.doc](#)

Kontrola i nadzór ministra

Organizacje pożytku publicznego (OPP) mają obowiązek sporządzić i ogłosić dwa rodzaje sprawozdań rocznych: merytoryczne i finansowe.

Podstawa prawna :

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - art. 23 ust. 1 - 2b, 7 i 8
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie rocznego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego z dnia 23 marca 2011 r.

Sprawozdanie merytoryczne

Roczne **sprawozdanie merytoryczne** sporządza się zgodnie z wytycznymi określonymi w rozporządzeniu MPiPS w sprawie wzoru sprawozdania merytorycznego OPP. Weszło ono w życie od 1 stycznia 2012 r. zatem obowiązuje przy składaniu sprawozdań za 2011 r. W rozporządzeniu określono szczegółowy wzór – formularz, podzielony na dziesięć części.

[wzor sprawozdanie merytoryczne OPP 2012.doc](#),

[sprawozdanie merytoryczne elementy.doc](#)

Kontrola i nadzór ministra

Zasady dotyczące wypełniania wzorca sprawozdania:

- formularz należy wypełnić w języku polskim, drukowanymi literami;
- sprawozdawca wypełnia tylko przeznaczone dla niego białe pola;
- we wszystkich pytaniach, w których istnieje możliwość wyboru odpowiedzi, należy zaznaczyć właściwe odpowiedzi znakiem **X**;
- we wszystkich polach, w których nie będą wpisane odpowiednie informacje, należy wstawić pojedynczy znak myślnika (-);

1 stycznia 2013 r. zaczną obowiązywać dwa wzory sprawozdania merytorycznego:

- 1/ jeden dla OPP, które osiągnęły w roku obrotowym przychód powyżej 100 tys. zł, a
- 2/ drugi dla OPP, które miały w roku obrotowym przychód nieprzekraczający 100 tys. zł (dla nich będzie obowiązywało tzw. uproszczone sprawozdanie merytoryczne).

Kontrola i nadzór ministra

Sprawozdanie finansowe

Sprawozdanie finansowe składa się z:

- bilansu;
- rachunku zysku i strat (w przypadku organizacji nieprowadzących działalności gospodarczej zwany rachunkiem wyników) oraz
- informacji dodatkowej.

Podstawowe wzory tych dokumentów zawiera ustawa o rachunkowości. Podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 pkt. 1 (np. kościelne osoby prawne) posiadające status OPP, sporządzają sprawozdanie finansowe jedynie z wyodrębnionej działalności pożytku publicznego. Organizacje nieprowadzące działalności gospodarczej mogą zastosować formularze uproszczone.

Kontrola i nadzór ministra

Sprawozdanie finansowe musi sporządzić każda organizacja do końca trzeciego miesiąca od dnia bilansowego (dnia zakończenia roku finansowego), czyli dla większości organizacji do 31 marca.

Następnie sprawozdanie finansowe musi być zatwierdzone przez władze organizacji (np. walne zebranie, radę fundacji – w zależności od zapisów w jej statucie) najpóźniej do końca szóstego miesiąca od dnia zakończenia roku obrotowego, czyli dla większości organizacji do 30 czerwca.

Wzór zawiera rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 listopada 2001 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości dla niektórych jednostek niebędących spółkami handlowymi i nieprowadzących działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 137, poz. 1539).

Wzory te stanowią jedynie niezbędne minimum informacji, które, zgodnie z rozporządzeniem, mogą być wykazywane „z większą szczegółowością stosownie do potrzeb i wielkości jednostek”.

Rozliczenie z dofinansowania

Podstawa prawna

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, art. 17,18
- ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych, art. 131,132
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 grudnia 2005 r. w sprawie wzoru oferty realizacji zadania publicznego, ramowego wzoru umowy o wykonanie zadania publicznego i wzoru sprawozdania z wykonania tego zadania.

W wypadku dotacji przyznanych w trybie określonym w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, organ administracji zlecający realizację zadania obowiązany jest kontrolować:

- stan realizacji zadania,
- efektywność, rzetelność i jakość wykonania zadania,
- prawidłowość wykorzystania środków publicznych oraz
- sposób prowadzenia dokumentacji, związanej z realizacją i rozliczeniem zadania.

Rozliczenie z dofinansowania

Z realizacji zadania i wydatkowania przyznanych środków należy rozliczyć się przed organem, który przyznał dotację i z którym organizacja podpisała umowę. Umowa ramowa wprowadzona na mocy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej zawiera stosowne postanowienia dotyczące kontroli zlecającego nad realizacją zadania oraz składania przez organizację sprawozdań z realizacji zleconego zadania.

[ramowy wzór umowy dot. realizacji zadania publicznego.doc](#)

[sprawozdanie z wykonania zadania publicznego.doc](#)

Kontrola i nadzór nad NGO OPP

Kontrola i nadzór sprawowany jest w zakresie prawidłowości korzystania z uprawnień określonych w ustawie z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (art. 28-34 ustawy)

Organ właściwy – minister do spraw zabezpieczenia społecznego.

Po zakończeniu kontroli osoby przeprowadzające kontrolę sporządzają wystąpienie pokontrolne, które zawiera ocenę stanu faktycznego wynikającą z ustaleń zawartych w protokole kontroli, w tym opis ustalonych uchybień, z uwzględnieniem przyczyn ich powstania, zakresu, skutków oraz osób odpowiedzialnych za ich powstanie, a także termin usunięcia uchybień, nie krótszy niż 30 dni

Kontrola i nadzór nad NGO OPP

Minister **może wystąpić** do sądu rejestrowego o wykreślenie informacji, o której mowa w art. 22 ust. 2 ustawy lub o wykreślenie organizacji, o której mowa w art. 22 ust. 3 ustawy z KRS, w przypadku:

- nieusunięcia uchybień określonych w wystąpieniu pokontrolnym lub uchylania się od poddania się kontroli przez organizację pożytku publicznego;
- rażącego naruszenia przepisów prawa stwierdzonego w wyniku kontroli, o której mowa w art. 29 u.d.p.p.w..

Minister **występuje** do sądu rejestrowego o wykreślenie informacji, o której mowa w art. 22 ust. 2, lub organizacji, o której mowa w art. 22 ust. 3, z Krajowego Rejestru Sądowego, w przypadku niespełniania wymogów, określonych odpowiednio w art. 20 oraz w art. 21, przez organizację pożytku publicznego, stwierdzonych w wyniku kontroli.

Kontrola i nadzór nad NGO OPP

Art. 33a. Ustawy - środki nadzoru mające na celu wymuszenie obowiązków sprawozdawczych.

W przypadku naruszenia obowiązków, o których mowa w art. 23, w szczególności niezłożenia lub nieopublikowania w terminie sprawozdania finansowego lub merytorycznego, lub złożenia sprawozdań niekompletnych, lub budzących wątpliwości co do prawidłowości działalności organizacji pożytku publicznego, minister **wzywa organizację pożytku publicznego do zaniechania naruszeń oraz przedstawienia niezbędnych wyjaśnień.**

W przypadku niezastosowania się organizacji do wezwania w terminie 30 dni od jego otrzymania, minister **występuje** do sądu rejestrowego o wykreślenie informacji, o której mowa w art. 22 ust. 2, lub organizacji, o której mowa w art. 22 ust. 3.